
**MTA Law Working Papers
2019/11.**

**Észrevételek Kovács Ágnes „Ki védi
meg a magyar bíróságok
függetlenségét? Személyzeti politika
a központi igazgatásban” című
tanulmányához**

Elek Balázs – Pribula László

Észrevételek Kovács Ágnes „Ki védi meg a magyar bíróságok függetlenségét? Személyzeti politika a központi igazgatásban”³ című tanulmányára**I.**

A bíróságok megfelelő – a modern kor újabb és újabb kihívásaira gyorsan és hatékonyan reagálni tudó, a jogkereső felek érdekeit tekintetbe vevő, egyben a történeti hagyományokon és a szerves jogfejlődésen alapuló – működése a társadalom létezésének *alapvető és nélkülözhetetlen* feltétele. Ebből következően érthető, ha a bíróságokat érintő események, történések széles körű érdeklődést váltanak ki. Különösen jelentős figyelmet élvez a bírói hatalom gyakorlásáról szóló 1869. évi IV. törvénycikk megalkotása óta hazánkban immár 150 éves múltra visszavezethetően kodifikált *bírói függetlenség*. Egyet lehet érteni azzal, ha a hatalmi ágak elválasztásának elengedhetetlen követelménye, a bírói függetlenség a tudományos igényű tanulmányok gyakori tárgyköre. A téma különös jelentősége kiemelten indokolja azonban annak az elvárásnak a feltétlen érvényesülését, hogy az így létrejövő írások a tudományos kutatások széles körben elfogadott mércéjéhez igazodó, alapos kutatásokon, objektív és ellenőrizhető adatokon, következetes vonalvezetésen keresztül jussanak el a jogalkotó és a jogalkalmazó számára is hasznosítható következtetések megfogalmazásáig.

Számos, a tanulmányban is idézett munka foglalkozik a bírói függetlenség mibenlétével, összetevőivel, érvényesülésének feltételeivel, adott esetben érvényesülésének akadályaiival is. Léteznek közülük olyan művek, amelyek általánosságban, a jogtörténeti fejlődés bemutatásán keresztül, a nemzetközi tendenciák elemzésével fejtik ki az alapvető elv jelentőségét; de akadnak olyan szakmai írások is, amelyek egy-egy adott jogrendszer bírói szervezetének a működésén keresztül vizsgálják a bírói függetlenség kérdéseit. A vizsgált tanulmány látszólag a bírósági igazgatás – pontosabban egyetlen szelete, a vezetők kiválasztása – az ítélezés függetlenségére gyakorolt hatásának az elemzését célozza, azonban valójában az általa

---

¹ kollégiumvezető (Debreceni Ítéltábla, Büntető Kollégium), tanszékvezető egyetemi tanár (Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Büntető Eljárásjogi Tanszék)

² kollégiumvezető (Debreceni Ítéltábla, Polgári Kollégium), tanszékvezető egyetemi tanár (Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Eljárásjogi Tanszék)

³ MTA Law Working Papers 2019/10. https://jog.tk.mta.hu/uploads/files/2019_10_Kovacs.pdf (letöltés időpontja: 2019.09.17.)

feltételezett autoriter rendszer működését mutatja be. Ezt támasztja alá, hogy maga a szerző is annak tulajdonít jelentőséget, mely szerint „annak elemzése, hogy miként bánik a hatalom a bíróságokkal, hozzájárulhat az új autokráciák természetének jobb megértéséhez.” Az előfeltevésnek az elemző igényű munkáktól szokatlan hangsúlyozása kétségessé teszi az objektív vizsgálatokon alapuló logikai levezetést, ezáltal megkérdőjeleződik a teljes mű eszmefuttatása.

Egy működő igazságszolgáltatási rendszer *egyetlen* igazgatási kérdésének a kiemelése – különösen az igazgatási modellek (teljes bírósági önkormányzat – szervezeten kívüli igazgatás – szervezeten belüli igazgatás) összehasonlító elemzése, az igazgatási és a szakmai irányítási feladatok elválasztásának ábrázolása, az igazgatásért felelős személy vagy személyek jogkörének és azok ellenőrzésének részletes bemutatása, a bírósági munka objektív mérőszámainak ismertetése nélkül – hiányos és megtévesztő következtetésekre vezethet. A tudományos igényű munkáktól elvárható a hipotézis egyértelmű megfogalmazása, majd az objektív és ellenőrizhető adatokon keresztül, a választott kutatási módszer következetes alkalmazásával, a vizsgálatok széles körű elvégzését követő szintetizáló munkát igénylő következtetések megfogalmazása. Ezeknek a követelményeknek a sérelme éppen a tudományos kutatások céljával ellentétes hatást válthat ki: a tanulmány pusztá kinyilatkoztatásokban, rosszabb esetben előítéletek megfogalmazásában valósulhat meg. Mint ahogy helyesen rámutat erre egy hasonló tárgyú elemzésében VIRÁG Csaba: „... *szubjektív és egyoldalú „mintavétel” alapján levonható következtetés eredménye előre kiszámítható: az bizonyosan negatív...*”⁴ Az összetett, alapos, az érveket és ellenérveket bemutató, a lehetséges megközelítéseket értékelő kutatómunka nem lehet önmagában a szubjektív előfeltevéseket objektív adatok nélkül igazoló – így lényegében önigazoló – tevékenység.

II.

Kovács Ágnes írása helytállóan tulajdonít kiemelt jelentőséget, mint az egyéni jogosultságokat védő és a társadalmi konfliktusok igazságos rendezését biztosító jogalkalmazás garanciájaként meghatározott bírói függetlenség érvényesülésének.

---

⁴ VIRÁG Csaba: *Észrevételek Vadász Viktor: “Krisis a bírósági igazgatásban?” című írásához.* MTA Law Working Papers 2018/3. 2. https://jog.tk.mta.hu/uploads/files/2018_13_Vadasz.pdf (letöltés időpontja: 2019.09.17.)

Megfelelően hívja fel arra is a figyelmet, hogy a függetlenség bármilyen veszélyeztetése a demokratikus társadalmi működés alapvető akadály. A címben felvetett kérdés azonban már eleve azt a – tudományos dolgozatoktól szokatlanul, mintegy a kutatás eredményeit az elemzések következetes végig vitele előtt kijelentő következtetés megfogalmazásával előadott – feltételezést tartalmazza, amely szerint a vizsgálandó körülmények a függetlenség sérelmét okozzák, hiszen azokkal szemben valakinek fel kell lépni. A tanulmány két ilyen körülményre utal: egyrészt a politikai hatalmi ágak igazolhatatlan (külső) beavatkozására, másrészt a bírósági szervezet a függetlenség feltételeit „kikezdő” belső viszonyaira. Az előző, direkt politikai befolyásolást azonban csak megemlíti, ilyen irányú vizsgálatokat nem folytat, a külső – egyébként annak közvetlen jellege miatt könnyen igazolható vagy cáfolható – beavatkozásra példát nem hoz fel. Ezzel szemben mindvégig a másik, közvetett, ezáltal nehezen igazolható, lényegében a sejtetések szintjén megmaradó belső szervezeti veszélyeket elemzi, annak is egyetlen aspektusát, a vezetői kinevezéseknek az ítélkezési függetlenségre gyakorolt hatását kívánja kutatása tárgyává tenni. Az első mondatokból kiolvasható *hipotézis* az, hogy a szerző által általánosságban – az egyedi ügyeket csak nagy vonalakban szemlélítve, az adott eset valamennyi összetevőjének kibontása nélkül – bírált vezetői kinevezési gyakorlat eredményeképpen sérül vagy sérülhet az ítélkezés függetlensége, amely sérelem valamilyen fellépést, beavatkozást igényel.

Emelte volna a munka színvonalát és minden bizonnyal a megállapításait is kellő tudományos alapokra helyezte volna, ha a szerző megvizsgálja néhány uniós tagállam igazgatási gyakorlatát. Vélhetően a cikk írója nem tanulmányozta a holland, a német vagy az olasz bírósági igazgatási modellt, ahol sokkal erőteljesebb a politikai kapcsolat a bírák és a regnáló politikai hatalom között. Ebből következően joggal tehető fel a kérdés, vajon kit tekint a szerző valójában a politikai hatalom képviselőjének, amikor a függetlenség árnyoldalairól ír? Hasonlóképpen nem ad magyarázatot arra sem, mit jelent vajon az „ítélkezés politikai feltételei” kifejezés? A későbbiekben látni fogjuk, hogy a mű tele van ténymegállapításokat mellőző feltételezésekkel, ahogyan e kifejezés is pusztán kellően nem átgondolt szavak egymás mellé helyezése, semmi több.

A vezetők kiválasztásának szubjektív kritikán alapuló állított hiányosságai és az ítélkezés függetlensége között azonban az egész tanulmányban nem jelenik meg olyan igazolható, ellenőrizhető logikai levezetés vagy akár tényeken alapuló véleménynyilvánítás, amely az összefüggést megteremtené, ezért a hipotézis tudományos

módszerekkel alátámasztásának a hiányában megfogalmazott végkövetkeztetés nem felel meg a tudományos igényű írások elvárásainak, ebből következően a feltételezések szintjén marad.

Ahogy annak nyomát sem találtuk, mit is ért belső függetlenségen és ezt követően az sem világos, hogy az elképzelt igazgatási modellben milyen problémákat vél előre vetíteni a mű írója. Úgy tűnik, mintha a szerző minden tudományos vagy egyéb jogszabályokból levezethető érvrendszer nélkül belekapaszkodna négy olyan pályázó keserűségébe, akiből aztán nem lett bírósági vezető. A szubjektív hangvétel és az elfogultság sajnos az általunk elemzett cikkben háttérbe szorította a tudományos alaposág elvárható követelményeit is.

A logikai összefüggés megteremtését – a vitatott, de részleteiben nem vizsgált – eljárások kritikáján túl azért sem kísérelte meg a szerző, mert maga sem foglal állást a bírói függetlenség és a vezetői előmenetel közötti kapcsolat kérdésében. Nem ad választ arra, hogy a vezetői kinevezések általa helytelenek, törvénysértőnek, alkotmányosértőnek vélt gyakorlata miben befolyásolja a bírói függetlenséget és az ítélkezést, és arra sem, hogy a bírósági elnökök kiválasztása miért hatékony eszköz a „bírói kar megfegyelmezésére.” Egyetlen elméleti példát sem tud arra bemutatni, hogy az igazgatási vezető egyes jogkörei gyakorlásával hogyan is tudná befolyásolni az ítélkezést, a döntést. A soron kívüli vizsgálat elrendelése, a fegyelmi eljárás kezdeményezése vagy a jutalmak elosztási rendjének kialakítása korántsem olyan jogkörök, amelyek befolyásolhatnák az érdemi döntést vagy a bírói függetlenséget. Bár vannak utalások arra vonatkozóan, hogy az ítélkezési függetlenség közvetetten befolyásolható lenne az ügyelosztási rend alakításával, de egyrészt az ügyelosztási rend meghatározásának, elfogadásának folyamatát nem is elemzi – így elmarad annak a figyelembe vétele, hogy ebben nem mellőzhető a szakmai kollégium és a bírói tanács egyetértése, arról sem számol be, hogy az ügyek kiosztásának melyek a garanciális szabályai –, másrészt ilyen közvetett, az általa kifogásolt módon kinevezett vezető alkalmatlanságát igazoló törvénysértő gyakorlatra konkrét példát sem hoz fel. Azt pedig nem is próbálja meg levezetni, hogy az ítélkezési függetlenségnek miért lenne része az adott bíró igazgatási vagy szakmai vezetésre való alkalmassága – ezzel szemben, hasonlóan VIRÁG által hivatkozott állásponthoz, érdemes rámutatni itt is arra, hogy a bírói függetlenség kizárólag a működőképes, sértetlen,

jogállami követelményeknek megfelelő igazságszolgáltatást szolgálja, nem pedig a szakmai előjogok kialakítását és érvényesítését.⁵

III.

A tanulmány egyik alapvető hiányossága, hogy nem mutatja be részletesen annak a 2012. január 1-jétől működő új igazgatási modellnek a részletes szabályozási környezetét, amely – szakítva az addigi megoldással – elválasztotta a bíróságok igazgatásáért való felelősséget az egységes jogalkalmazás fejlesztéséért meghatározott szakmai felelősségtől, és ehhez igazodóan határozta meg az Országos Bírósági Hivatal elnökének jogköreit, hozzárendelve egyben a tevékenységének ellenőrzéséhez kapcsolódó garanciális szabályokat. Mindennek elsődlegesen azért lett volna jelentősége, mert az ítélezési függetlenség nem vizsgálható attól függetlenül, amely szerint a bíróságok igazgatása semmilyen tekintetben nem foglalja magában a jogalkalmazás szakmai irányítását, lévén a Kúria Alaptörvényben meghatározott feladata a rendes bíróságok jogalkalmazása egységének a biztosítása, amelyet elsődlegesen a rendes bíróságokra kötelező jogegységi határozatok meghozatalával érvényesíthet – az ítékezés szakmai folyamatában az Országos Bírósági Hivatal elnökének hatásköre nincs; a bíróságok igazgatása az ítékezés feltételeinek a megteremtésében és nem a bírói jogértelmezések minősítésében, ellenőrzésében jelenik meg.⁶

A mű számos ponton hiányos vagy félrevezető érvrendszerre alapoz: kiemeli például, hogy az Országos Bírósági Hivatal elnöke a legfontosabb igazgatási vezetők felett kinevezési jogkört gyakorol, azonban annak ismertetésétől már eltekint, hogy a kinevezés után semmiféle tényleges jogkört nem gyakorol fölöttük, szemben más, például ügyészségi vagy közszolgálati igazgatási modellekben ismert jogkörökkel. Politikai beavatkozásként nevesíti a tanulmány írója a Megtartó programot, mint annak ékes példáját, hogy jutalomról a vezetők döntenek. Sajnálatosan e program célját sem ismeri, és annak részletes elemzését követően von le helytelen következtetéseket. A szóban forgó

---

⁵ Regine SCHRÖDER: „Dienstzeiten und Anwesenheitspflichten für Richterinnen und Richter” Neue Juristische Wochenschrift 2005.1160-1161. (hivatkozva: VIRÁG. im. 5.)

⁶ Alaptörvény 25. Cikk (2) és (4) bekezdés

program ugyanis épp a bírói életpályát szolgálja, és elemeinek döntő többsége objektív alapon meghatározható.

Sajnálatos módon sokkal súlyosabb hiányosságokra utal a vezetői pályázati rendszer leegyszerűsített, összefoglaló leírása néhány mondatban, jogszabályi meghivatkozások nélkül, amely oda vezet, hogy valótlan képet festhet az olvasóban a hazai kiválasztási gyakorlatot illetően, különös tekintettel az eredménytelenné nyilvánítási eljárásra. Az egyes – egyenként részletekbe menően fel nem tárt – esetek ismertetése és a források elégséges megjelölése nélkül közölt adatok átfogó elemzésének hiánya okán nem tud alapos képet festeni a kiválasztási metodikáról.

Félrevezető, hogy meg sem említi a *nyilvánosság* és az *átláthatóság* garanciális követelményeit, amelyek terén az új igazgatási modell gyakorlatában különösen jelentős előrelépés mutatható ki. A véleményező szerv javaslatától eltérő döntés indokolási kötelezettségének a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bszi.) 132. §-a (4) bekezdésében meghatározott törvényi előírásán felül önként vállalt⁷ – a bíróságok igazgatásáról rendelkező szabályzatról szóló 6/2015 (XI.30.) OBH utasításban meghatározott –, a pályázat elbírálásának értékelési szempontjaiban, a pályázó meghallgatásáról felvett jegyzőkönyvnek és a pályázó pályaművének közzétételében, a pályázati eljárás eredménytelenné nyilvánítása esetén a döntés indokolásának kötelezettségében, a döntés a pályázón kívül a véleményező szervvel történő közlésében jelentkező többlet követelményeket a szerző nem hangsúlyozza⁸, mint ahogy nem utal a bárki számára elérhetővé tett tájékoztatókra, vizsgálati jelentésekre, a bírósági szervezetet érintő hírekre és adatokra, amelyek nélkül maga sem meríthetett volna ilyen széles körű forrásanyagból.

Szintén hiányolandó, a szerző objektivitását alátámasztó, a bírósági szervezet elmúlt években elért eredményeinek (pl. az Európai Unió Bizottságának igazságügyi eredménytábláján elért kimagasló hazai eredmények), fejlesztéseinek (pl. a Digitális Bíróság program eljárást támogató eredményei) tényszerű bemutatása. Annak az értékelése ugyancsak elmaradt, hogy vajon a megvalósult igazgatási modell hatékonyabban és eredményesebben tudja-e megteremteni az ítékezés technikai, személyzeti, anyagi feltételeit – így a modern technológiák fejlesztése, az egységes

---

⁷ Bszi. 132. § (4) bekezdés

⁸ 6/2015 (XI.30.) OBH utasítás 18. § (3) bekezdés, 19. § (7) bekezdés

nyilvántartások fenntartása, a jogszabályok véleményezése, az országos és helyi szakmai képzések szervezése, a társszervekkel együttműködés területén –, ezzel szemben gyakorlatilag kizárólagosan az ítélkezési tevékenység – elismerten közvetett – befolyásolására helyezi a hangsúlyt. Teszi ezt úgy, hogy egyetlen példát sem hoz arra, hogy akár a bíróság igazgatásáért felelős személytől, akár az általa kinevezett vezetőktől ilyen irányú befolyásolásnak akár a látszata is megvalósult volna.

A teljesség igénye nélkül, a vezetői kinevezések általa sérelmezett gyakorlatának bemutatása is számos következtelenséget és információhiányt tartalmaz. Félrevezető a PKKB csoportvezető bírójának Fővárosi Ítéltáblára történő pályázatának elemzése, hiszen abban az esetben nem vezetői, hanem ítélkező tanácsba beosztott bírói helyre irányuló pályázatról volt szó. Hiába történik utalás arra, hogy az említett bíró csoportvezető bíró volt a Pesti Központi Kerületi Bíróságon, az nem OBH elnöki jogkörbe tartozó vezetői állás. Az ezzel kapcsolatban indult munkaügyi per eredménytelenségét érintően olyan, a másodfokú bíróság a személyzeti kérdés tárgyára vonatkozó jogi álláspontját teszi kritika tárgyává, amely nincs összefüggésben a feltételezett beavatkozással; még a kritika folytán a szerző által helyesnek állított – a másodfokú hatályon kívül helyezés folytán joghatást ki nem váltó – elsőfokú döntés is csak az indokolási kötelezettség megsértését és nem többet állapított meg. A Pécsi Ítéltábla elnöki pályázatánál egyetlen indokra – a felső korhatár elérésére – hivatkozik, a döntés további indokaira azonban nem tér ki; mint ahogy nem szól a vesztes pályázó az Egyenlő Bánásmód Hatóságnál benyújtott panaszának sikertelenségéről sem. Mindezek a hiányosságok jól mutatják a hipotézis igazolásának elégtelenségét.

Hiányos az elemzés, ha meg sem kísérli a bírói életpálya jelenkori hazai sajátosságainak figyelembe vételét. Nincs válasz arra, hogy a vezetői pozíciókra miért pályáznak kevesen, hiszen nem ritkán egyetlen pályázó sincsen. A szerző az OBH elnökének magyarázatát nem fogadja el, mely szerint a vezetői címmel járó presztízs és illetménykiegészítés nem képez kellő motivációs tényezőt a szakmai és igazgatási vezetői feladatok ellátásával járó terhek ellensúlyaként. Utal arra, hogy „... a bírósági elnökökkel szemben elvárás, hogy az OBH elnökéhez lojálisak legyenek... Az előbbi elvárások és félelmek pedig aligha teszik vonzóvá az igazgatási pozíciókat”, azonban nem derül ki, hogy ezt a következtetést mire alapozza. Fel sem merül benne, hogy a régen várt illetményemelés kérdésében a bírósági elnökök egyező véleményre juthatnak a közös fellépés érdekében. Sőt eljut addig a gondolatig, hogy a magyar bírósági szervezetben

fontos pozíciókban az OBH elnökének kiszolgáltatott bírók ülnek, akik komoly nyomás alatt vannak, hogy megfeleljenek a központi igazgatás elvárásainak. Nem tudjuk meg azonban, hogy a bírósági vezetők miben is vannak kiszolgáltatva az OBH elnökének, ezt a következtetést miből vonja le, de arra sem kapunk választ, hogy mit ért az alatt, hogy ezen vezetők „komoly nyomás alatt” vannak. Ezek is azok a minden adat, tudományos érv nélkül kinyilatkoztatott mondatok, amelyeket később látszólagos tudományos kutatás eredményeként lehet átvenni a szerzőtől abban a hiszemben, hogy az megalapozott, mert tudományos közleményben jelent meg.

A pusztá feltételezés nemcsak tudományos, hanem a jogalkalmazási gyakorlat szempontjából sem elégséges a megfogalmazott következtetések levonására. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlata kiemelt értéként kezeli a bírói függetlenséget, annak mind a közvetlen, mind a közvetett sérelmét a demokratikus jogállami működés szempontjából megengedhetetlennek tartja. Ugyanakkor számos döntésében hangsúlyozta, hogy a közvetett befolyásolásnak is tényszerű adatokon kell nyugodnia, és nem mellőzhető a garanciális szabályozás meglétének a vizsgálata. Így az egyik irányadó esetben a beosztott bíró „befolyásolásának” hivatkozása alapján megvizsgálta a bírósági igazgatási vezető az ítélezésre ráhatását, és úgy foglalt állást, hogy nem igazolható a felvetés abban az esetben, amikor a bíróság elnöke kizárólag igazgatási és szervezeti, *az ítéleztől szigorúan elválasztott* funkciókat látott el, és a szabályozás megfelelő biztosítékokat tartalmazott arra nézve, hogy a bíróság elnöke az ügyek kiosztásával kapcsolatos jogkörét önkényesen ne gyakorolhassa.⁹ A magyarországi törvényi szabályozás hasonló alapokon áll; éppen a szakmai vezetői feladatok és a központi igazgatás egyértelmű és következetes kettéválasztása eredményezi az ítélezés függetlenségének kellő garanciáját.

IV.

Feltétlenül szükséges lett volna a nemzetközi példák megjelenítése, a jog-összehasonlítás az igazgatási modelleket, a bírák jogállását érintően nem lett volna mellőzhető. Célszerű lett volna a hazai gyakorlatot annak tükrében is górcső alá vonni, hogy például Svájcban a bírói kinevezés egyik legfőbb feltétele, hogy a bíró jelölt melyik politikai pártnak a

---

⁹ EJEB, Parlov-Tkalčić kontra Horvátország (24810/06), 2009. december 22.

tagja, és a pártja támogatja-e a jelölését. A bírókat egyébként szövetségi szinten a szövetségi parlament, míg a kantonok szintjén a kantonok parlamentjei választják hat évre, tehát hat évente újból szavaz a parlament a bíróról. Meghatározó jelentősége van a parlament összetétele változásának, hiszen a parlament összetételi arányait a bíróságoknak tükrözniük kell. Említés szintjén talán azt is érdemes leírni, hogy a párttag bírók a közhivatalból származó jövedelmük meghatározott százalékát hagyományosan hozzájárulásként befizetik a pártkasszába.¹⁰ Talán bonyolultabb elemzések nélkül kimutatható lenne a politikai hatalmi ág befolyása...

Ugyancsak felmerülhet a politikai rendszer befolyása – különösen a szerző gondolatmenete alapján – azon országokban, ahol a bírósági rendszert az igazságügyi miniszter irányítja, és nincsen országos szinten bírói, illetve igazságszolgáltatási tanács. Finnországban az Igazságügyi Minisztérium keretein belül működő Bírói Igazgatási Osztály feladata például megszervezni a bírói és vezetői kinevezések folyamatát.¹¹ Egyebekben a bírók számára a politikai tevékenység korántsem olyan kategorikusan tilalmazott az Európai Unió több országában, mint például Magyarországon. Sőt kifejezetten segítheti a bírói előmenetelt, ha a politikai hovatartozás a párttagságban vagy párttisztviselésében is megjelenik. Megengedett a bírók politizálása például Svédországban, Ausztriában. Olaszországban a bíró akár parlamenti képviselő is lehet.¹²

V.

Az ítélkezés a megvalósult igazgatási modell által történő befolyásolhatóságát pedig számos vizsgálat kizárta: az Alkotmánybíróság a bíróságok az Országos Bírói Hivatal általi képviseletével kapcsolatban részletesen elemezte az egyik legérzékenyebb problémakört, a bíróságok elleni – jellemzően kártérítési – perekben az igazgatási szerv törvény által biztosított képviseletéből következően a pártatlan és elfogulatlan ítélkezés sérelmének az elvi lehetőségét. A határozat iránymutató módon kiemelte, hogy a bírók

---

¹⁰ SUTER, Benjamin: *Appointment, Discipline and removal judges: comparison of the Swiss and New Zealand Judicaries*. LLM Research Paper, Victoria University of Wellington Law Review, Vol. 46 Issue 2, 2015.

¹¹ SARVILLINA, Sami: *Court Administration in Finland – Studies in Law*. Stockholm Institute for Scandinavian Law. 1957-2010.

¹² Team Germany, OLG Köln: *Political activity of judges in the light of judicial ethics*. THEMIS semi final D, 2015, http://www.ejtn.eu/Documents/THEMIS%202015/Written_Paper_Germany4.pdf (letöltés időpontja: 2019.09.17.)

szakmai függetlenségét illetően annak nincs jelentősége, hogy a bíróságok központi igazgatását egy testületi szerv vagy egyszemélyi vezető látja el, ha hatásköre nem terjed ki a bíróságok ítélkezési tevékenységének befolyásolására. A bírói státuszt illetően a kérdés ezzel szemben az, hogy az OBH elnöke – feladat- és hatásköreiben eljárva – meghatározó befolyással bír-e a bírák jogállására. E körbe tartozik értelemszerűen a bírák és bírósági vezetők kinevezése, a bírák felmentése, a fegyelmi és alkalmatlansági eljárás kezdeményezése, ezért a vonatkozó törvényi rendelkezések vizsgálata megkerülhetetlen. Ezeknek a rendelkezéseknek a vizsgálata alapján pedig kiemelte a testület: az OBH elnökének a tudomására jutott, számára nem tetsző ítélet „megtorlására” fogalmilag sincs eszköze. Ugyanígy arra sincs lehetősége, hogy „honorálja” azt a bírót, aki az OBH szemszögéből nézve a bírósági szervezetre „kedvező” döntéseket hoz. Az OBH elnökének igazgatási jogkörei az egész bírói szervezetrendszerre célozzák, ennél fogva átfogó és általános jellegűek, így nem közvetlenül vonatkoznak az egyes bíróságokra, vagy egyes bírákra. Az OBH elnöke és az egyes bírák között továbbá nincs hierarchikus viszony, illetve az OBH elnöke sem igazgatási, sem szakmai tekintetben nem tekinthető a bírák felettes szervének, így az ítélkezési tevékenységre sincs sem közvetlen, sem közvetett ráhatása.¹³

VI.

A szerző végkövetkeztetését abban vonja le, hogy „...az OBH elnöke sok esetben nem ellenőrizhető módon, olykor önkényesnek tűnő döntésekkel osztja el a bírósági szervezeten belüli igazgatási jogköröket; ez a gyakorlat pedig, tekintettel a bírósági elnökök pozíciójára, jelentősen gyengíti a független és autonóm ítélkezés feltételeit.” Ezzel szemben fel sem veti, hogy a bírósági elnökök az ítélkezés függetlenségét és autonómiáját valamikor is megsértették volna; nem fejti ki, hogy a bírósági elnökök jogköre egyáltalán miért lenne alkalmas a beavatkozásra. Ezzel a vezetői kinevezések általa feltételezett törekvése már megdőlt, de nem tudja igazolni a kinevezések általa sérelmesnek vélt gyakorlatát sem: miközben érdemben nem vonja kétségbe, hogy azokra a törvényi rendelkezések szerint került sor, az ellenőrizhetetlenséget csak állítja, de elő sem adja, hogy ezalatt konkrétan mit ért, nem tér ki a nyilvánosság garanciáira, amelyek többek között azt is lehetővé tették, hogy a kritizált döntések körülményeit a szerző maga

---

¹³ Alkotmánybíróság 3154/2017 (VI.21.) AB határozata

is részletesen elemezhesse; az „önkéntesnek tűnő” kifejezés pedig objektív adatokkal alátámasztott vélemény. A hipotézis igazolásának a hiánya ahhoz vezet, hogy az egyébként sem a jogalkotó vagy a jogalkalmazó számára, hanem inkább politikai üzenetként megfogalmazott következtetésnek a tudományos alapjai nem vezethetők le; ezáltal pedig a munka alapvető koncepciója már *elvi szinten is kifogásolható*.

A megfelelő tudományos megközelítés hiánya pedig azt eredményezi, hogy a tanulmány értékelhetően mindössze azt vizsgálja, hogy az egyes bemutatott vezetői kinevezési eljárások megfeleltek-e a jogszabályi előírásoknak. Ennek a kritikai elemzése során pedig abból lehet kiindulni, hogy maga a szerző sem állítja egyetlen esetben sem, hogy a pályázatok elbírálására jogszabályellenesen került volna sor, csupán az eredménytelenné nyilvánítások általa feltételezett, de igazolni meg sem kísérelt szándékaira utal; ez előzőekben kifejtettek értelmében azonban a feltételezések nem feleltethetők meg egy tudományos kutatás megfelelő következtetéseinek.

©Elek Balázs – Pribula László

MTA Law Working Papers

Kiadó: Társadalomtudományi Kutatóközpont

Székhely: 1097 Budapest, Tóth Kálmán utca 4.

Felelős kiadó: Boda Zsolt főigazgató

Felelős szerkesztő: Körtvélyesi Zsolt

Szerkesztőség: Hoffmann Tamás, Kecskés Gábor,

Körtvélyesi Zsolt, Szilágyi Emese

Honlap: <http://jog.tk.mta.hu/mtalwp>

E-mail: mta.law-wp@tk.mta.hu

ISSN 2064-4515